

Sprawozdanie roczne Trybunału za 2023 r. – glosariusz

Termin	Wyjaśnienie
„Obywatele, Równość, Prawa i Wartości” (CERV)	Program mający na celu ochronę i promowanie wartości i praw obywateli oraz zachęcanie do demokratycznego uczestnictwa, w szczególności przez wspieranie organizacji pozarządowych.
ABAC	System księgowy Komisji służący jej do zarządzania operacjami budżetowymi.
Absolutorium	Podejmowana corocznie przez Parlament Europejski decyzja o ostatecznym zatwierdzeniu sposobu, w jaki Komisja wykonała budżet.
Absorpcja	Otrzymanie przez państwo członkowskie środków unijnych po spełnieniu warunków płatności.
Agencja płatnicza	Wyznaczony przez państwo członkowskie organ, który zarządza wydatkami unijnymi w obszarze rolnictwa.
Agencja Unii Europejskiej ds. Azylu (AUEA)	Agencja UE, której zadaniem jest zapewnienie, by państwa członkowskie prawidłowo stosowały unijne prawo azylowe oraz wspieranie ich w stosowaniu unijnych wspólnych przepisów dotyczących azylu.
Agencja wykonawcza	Organizacja ustanowiona przez Komisję na określony czas i przez nią zarządzana, której celem jest realizacja konkretnych zadań związanych z programami lub projektami unijnymi w imieniu Komisji i pod jej zwierzchnictwem.
Agencja zdecentralizowana	Niezależny organ UE ustanowiony na czas nieokreślony jako ośrodek wiedzy fachowej w celu wykonywania zadań przyczyniających się do rozwoju i realizacji polityki UE.

Termin	Wyjaśnienie
Azyl	Ochrona przyznawana przez państwo osobom z innego państwa uciekającym przed prześladowaniami lub narażonym na poważne niebezpieczeństwo.
Baza danych Arachne	Narzędzie do eksploracji danych opracowane przez Komisję w celu wspierania instytucji zarządzających w administrowaniu i zarządzaniu funduszami ESI.
Beneficjent	Osoba fizyczna lub prawna otrzymująca dotację lub pożyczkę z budżetu UE na realizację projektu lub programu.
Błąd	Efekt nieprawidłowych obliczeń lub nieprawidłowość wynikająca z nieprzestrzegania wymogów prawnych i umownych.
Błąd kwantyfikowalny	Termin stosowany przez Trybunał w sprawozdawczości na temat wyników badania transakcji w sytuacji, gdy istnieje możliwość ustalenia, jakiej kwoty transakcji dotyczy błąd.
Całkowity dopuszczalny połów	Maksymalna część stada ryb, jaką można wyłowić w danym roku w ramach wspólnej polityki rybołówstwa.
Cel szczegółowy	Unijny priorytet drugiego szczebla w zakresie rozwoju obszarów wiejskich.
Cele zrównoważonego rozwoju	17 celów ustanowionych w Agendzie ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, które mają skłonić wszystkie państwa do podjęcia działań w obszarach o kluczowym znaczeniu dla ludzkości i planety.
Chroniony obszar morski	Obszar morski wskazany na mocy przepisów lub w inny sposób jako teren, na którym dąży się do ochrony i zachowania różnorodności biologicznej, zasobów naturalnych i obiektów dziedzictwa kultury.

Termin	Wyjaśnienie
Decyzja o stowarzyszeniu zamorskim	Decyzja ustanawiająca partnerstwo pomiędzy UE a jej krajami i terytoriami zamorskimi na rzecz wsparcia ich zrównoważonego rozwoju oraz promowania wartości i norm unijnych.
Deflator	Narzędzie statystyczne służące do korygowania historycznych cen o późniejszą inflację, tak by można było porównać, jak kształtowały się ceny na przestrzeni lat.
Dobór próby na podstawie osądu	W ramach tej procedury – w odróżnieniu od próbkowania statystycznego – kontroler korzysta ze swobody uznania w celu wyboru pozycji z populacji na potrzeby kontroli, tak aby spełnić określone z góry kryteria.
Dobry stan środowiska	Wysoki standard zdrowia, różnorodności biologicznej, produktywności oraz trwale zrównoważonego charakteru mórz i oceanów.
Dochody przeznaczone na określony cel	Środki finansowe wpłacane do budżetu UE pochodzące ze źródeł, o których mowa w art. 21 rozporządzenia finansowego. Mogą być wykorzystywane wyłącznie na określone cele.
Dochód czynników produkcji rolniczej	Dochód uzyskany z rolnictwa w podziale na czynniki składowe (ziemia, praca i kapitał).
Dochód narodowy brutto (DNB)	Podstawowa miara zamożności kraju oparta na dochodzie uzyskanym w kraju i za granicą.
Dokument programowy	Dokument uzasadniający przyznanie środków operacyjnych, o które wystąpiła Komisja w przypadku każdego programu wydatkowania w projekcie rocznego budżetu, sporządzony w oparciu o stopień realizacji programów w poprzednich latach mierzony za pomocą wskaźników.

Termin	Wyjaśnienie
Dokument roboczy służb Komisji	Niewiążący dokument konsultacyjny sporządzony przez służby Komisji wewnątrz lub poza nią.
Dotacja	Wsparcie z budżetu UE przeznaczone na pokrycie kosztów, które beneficjent poniósł w ramach kwalifikowalnego projektu lub programu. W większości przypadków ma charakter bezzwrotny.
Duży projekt	Finansowany przez Unię projekt z zakresu transportu, ochrony środowiska i energetyki, którego całkowity koszt kwalifikowalny przekracza 50 mln euro.
Działania w ramach polityki spójności na rzecz uchodźców w Europie (CARE)	Mechanizm szybkiej realokacji finansowania, mający umożliwić państwom członkowskim oraz regionom udzielenie wsparcia w sytuacjach nadzwyczajnych osobom uciekającym przed wojną w Ukrainie.
Działania zewnętrzne	Działania unijne, których celem jest udzielenie wsparcia państwom trzecim, w tym za pośrednictwem porozumień wielostronnych, oraz rozwój stosunków z tymi państwami, jak również z organizacjami regionalnymi bądź międzynarodowymi.
Działanie unijne	W kontekście Funduszu Azylu, Migracji i Integracji projekt, w którym uczestniczy wiele państw członkowskich, lub projekt o szczególnym znaczeniu dla UE.
Efekt mnożnikowy	Zjawisko polegające na tym, że zmiana w ramach konkretnego wkładu, takiego jak inwestycje lub gwarancje unijne, wywołuje większą zmianę w produkcji, np. w inwestycjach ogółem.
Efektywna roczna stopa procentowa / oprocentowanie efektywne	Stopa oprocentowania w skali roku obliczana do celów porównawczych dla pożyczki lub produktu finansowego, w których przypadku okres naliczania odsetek jest krótszy niż rok (np. raz na kwartał lub raz na miesiąc).

Termin	Wyjaśnienie
Efektywność	Jak najkorzystniejsza relacja pomiędzy wykorzystywanymi zasobami, podejmowanymi działaniami i osiąganymi celami.
Efektywny wskaźnik zasilenia rezerw	Część ewentualnych zobowiązań, która musi zostać objęta rezerwami w ramach wspólnego funduszu.
eGrants	Platforma online wykorzystywana przez Komisję do zarządzania wnioskami o unijne dotacje na badania naukowe w całym cyklu ich realizacji.
Elastyczna pomoc dla terytoriów (FAST-CARE)	Rozszerzenie zakresu działań w ramach polityki spójności na rzecz uchodźców w Europie (CARE) zwiększające wsparcie i elastyczność w wykorzystywaniu funduszy polityki spójności .
eu-LISA	Agencja UE odpowiedzialna za zarządzanie operacyjne wielkoskalowymi systemami wizowymi i systemami informacji o podróży w całej Unii.
Europejska Agencja Wykonawcza ds. Klimatu, Infrastruktury i Środowiska (CINEA)	Agencja wykonawcza zarządzająca różnymi projektami i programami unijnymi z dziedziny klimatu, infrastruktury i środowiska.
Europejska Agencja Wykonawcza ds. Zdrowia i Cyfryzacji (HaDEA)	Agencja wykonawcza zarządzająca różnymi projektami i programami unijnymi z dziedziny zdrowia i cyfryzacji.
Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji dla Zwolnianych Pracowników (EFG)	Fundusz ustanowiony w celu wspierania osób, które w wyniku długoterminowych zmian w strukturze światowego handlu zostały zwolnione lub zakończyły własną działalność.
Europejski Fundusz Inwestycyjny (EFI)	Fundusz wyspecjalizowany w finansowaniu ryzyka w celu wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw w całej Europie. Wchodzi w skład grupy EBI.

Termin	Wyjaśnienie
Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR)	Fundusz unijny, który ma za zadanie wspierać rybaków w przechodzeniu na zrównoważone rybołówstwo oraz pomagać społecznościom nadbrzeżnym w różnicowaniu gospodarki.
Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS)	Mechanizm wsparcia utworzony przez EBI i Komisję jako część planu inwestycyjnego dla Europy w celu pobudzenia prywatnych inwestycji w projekty o strategicznym znaczeniu dla UE.
Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD)	Fundusz UE ustanowiony w celu wspierania działań państw członkowskich w zakresie udzielania pomocy żywnościowej i innej pomocy materialnej osobom najbardziej potrzebującym.
Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji (EFRG)	Fundusz unijny służący do finansowania płatności bezpośrednich dla rolników oraz działań mających na celu regulację lub wspieranie rynków rolnych.
Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)	Fundusz unijny służący do finansowania wkładu UE w programy rozwoju obszarów wiejskich.
Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR)	Fundusz unijny mający na celu wzmacnianie spójności gospodarczej i społecznej w UE poprzez finansowanie inwestycji, które niwelują nierówności między regionami.
Europejski Fundusz Społeczny (EFS)	Fundusz unijny wspierający tworzenie możliwości kształcenia i zatrudnienia oraz poprawę sytuacji osób zagrożonych ubóstwem. Zastąpiony przez Europejski Fundusz Społeczny Plus.
Europejski system rachunków narodowych i regionalnych	Unijne ramy rachunkowości wykorzystywane do tworzenia uporządkowanego i szczegółowego opisu gospodarki.

Termin	Wyjaśnienie
Europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne (fundusze ESI)	Pięć głównych funduszy unijnych, których wspólnym zadaniem było wspieranie rozwoju gospodarczego w całej Unii w okresie 2014–2020. Były to: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejski Fundusz Morski i Rybacki.
Frontex	Unijna agencja straży granicznej i przybrzeżnej.
Fundusz Azylu, Migracji i Integracji (FAMI)	Unijny fundusz na rzecz rozwoju wspólnej dla wszystkich państw członkowskich polityki azylowej i migracyjnej, w tym na rzecz poprawy zarządzania migracjami.
Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW)	Unijny fundusz na rzecz wsparcia współpracy policyjnej oraz działań mających na celu zapobieganie przestępczości i zwalczanie jej.
Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji	Unijny fundusz zapewniający wsparcie na rzecz społeczności i regionów borykających się z największymi trudnościami finansowymi w związku z przechodzeniem na gospodarkę neutralną dla klimatu.
Fundusz powierniczy „Bêkou”	Unijny fundusz powierniczy, mający na celu wspieranie stabilizacji i odbudowy Republiki Środkowoafrykańskiej.
Fundusz powierniczy UE	Fundusz zarządzany przez UE, w którym gromadzone są środki finansowe z różnych źródeł w celu finansowania międzynarodowej reakcji na sytuację nadzwyczajną lub trwający kryzys, co do zasady w krajach rozwijających się.
Fundusz Solidarności Unii Europejskiej	Instrument wspierający państwa członkowskie UE i kraje przystępujące do Unii w reagowaniu na klęski żywiołowe i stany zagrożenia zdrowia publicznego.

Termin	Wyjaśnienie
Fundusz Spójności	Fundusz unijny na rzecz zmniejszania gospodarczych i społecznych dysproporcji w UE poprzez finansowanie inwestycji w infrastrukturę środowiskową i transportową w państwach członkowskich, w których dochód narodowy brutto na mieszkańca jest niższy od 90% średniej UE.
Fundusz Zintegrowanego Zarządzania Granicami (FZZG)	Unijny fundusz zapewniający wsparcie na rzecz zarządzania granicami oraz sprzętu do kontroli celnej.
Geoprzestrzenny wniosek o przyznanie pomocy	Internetowe narzędzie do składania wniosków o przyznanie pomocy obszarowej w sektorze rolnictwa.
Granice zewnętrzne	Granice między państwami członkowskimi UE i państwami trzecimi, z uwzględnieniem portów lotniczych, morskich, śródlądowych i rzecznych.
Grupa EBI	Europejski Bank Inwestycyjny i Europejski Fundusz Inwestycyjny.
Gwarancja budżetowa	Zobowiązanie do wykorzystania budżetu UE do zrekompensowania wszelkich poniesionych strat w przypadku, gdy beneficjent nie wywiąże się ze swoich zobowiązań z tytułu pożyczki lub inwestycji kapitałowej.
Gwarancja dla młodzieży	Program unijny, w ramach którego młodym ludziom oferowane są możliwości podjęcia pracy lub kształcenia zawodowego w okresie czterech miesięcy od utraty przez nich pracy lub zakończenia formalnej edukacji.
Horyzont 2020	Program UE w zakresie badań naukowych i innowacji na okres programowania 2014–2020.
Inicjatywa inwestycyjna w odpowiedzi na koronawirusa (CRII)	Pakiet środków dopuszczających elastyczne wykorzystanie europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w odpowiedzi na pandemię COVID-19.

Termin	Wyjaśnienie
Inicjatywa na rzecz MŚP	Wspólny instrument finansowy Komisji i Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego, który ma na celu ułatwienie małym i średnim przedsiębiorstwom uzyskania dostępu do finansowania.
Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych (YEI)	Program UE, którego celem jest wsparcie młodzieży niekształcącej się, niepracującej ani nieszkolącej się w regionach, w których stopa bezrobocia młodzieży przekracza 25%.
Instrument „Łącząc Europę” (CEF)	Instrument unijny służący do udzielania pomocy finansowej na rzecz budowy trwałych i wzajemnie powiązanych elementów infrastruktury w sektorach energii, transportu i technologii informacyjno-komunikacyjnych.
Instrument elastyczności	Źródło finansowania działań, których nie można sfinansować z budżetu tak, aby nie przekroczyć pułapów wydatków.
Instrument finansowy / instrument inżynierii finansowej	Wsparcie finansowe z budżetu UE, które przybiera formę inwestycji kapitałowych lub quasi-kapitałowych, pożyczek lub gwarancji bądź innych instrumentów opartych na podziale ryzyka.
Instrument gwarancji pożyczek dla studentów studiów magisterskich w ramach programu Erasmus+	Inicjatywa prowadzona przez Europejski Fundusz Inwestycyjny z ramienia Komisji Europejskiej, w ramach której udzielane są gwarancje kredytowe na studia drugiego i trzeciego stopnia za granicą, co ułatwia studentom pozyskanie finansowania.
Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF)	Unijny mechanizm wsparcia finansowego mający na celu złagodzenie gospodarczych i społecznych skutków pandemii COVID-19 oraz pobudzenie odbudowy i sprostanie wyzwaniom związanym z dążeniem ku bardziej ekologicznej i cyfrowej przyszłości.

Termin	Wyjaśnienie
Instrument na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz (IZGW)	Część Funduszu Zintegrowanego Zarządzania Granicami mająca na celu wspieranie zarządzania granicami zewnętrznymi UE poprzez ułatwianie legalnego podróżowania i zapobieganie zagrożeniom w zakresie migracji i bezpieczeństwa.
Instrument pomostowy	Instrument zapewniający ciągłość finansowania w momencie przejścia z jednego unijnego programu finansowania do kolejnego.
Instrument Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – Globalny Wymiar Europy (ISWMR – Globalny Wymiar Europy)	Unijny program w wieloletnich ramach finansowych na lata 2021–2027, który łączy w sobie kilka instrumentów działań zewnętrznych.
Instrument szczególny	Narzędzie pozwalające UE uruchomić dodatkowe środki w reakcji na nieprzewidziane wydarzenia, takie jak sytuacje kryzysowe i nadzwyczajne.
Instrument wsparcia finansowego na rzecz sprzętu do kontroli celnej	Komponent Funduszu Zintegrowanego Zarządzania Granicami, z którego finansowane są zakup, konserwacja i modernizacja sprzętu wykorzystywanego do kontroli celnych.
Instrument wsparcia w celu zmniejszenia zagrożeń związanych z bezrobociem w sytuacji nadzwyczajnej (SURE)	Unijny mechanizm udzielania pożyczek zapewniający wsparcie na rzecz programów utrzymania miejsc pracy w celu zmniejszenia bezrobocia i utraty dochodów w wyniku pandemii COVID-19.
Instrument wsparcia w sytuacjach nadzwyczajnych (ESI)	Instrument finansowy zarządzany bezpośrednio przez Komisję, wykorzystywany do udzielania wsparcia na terenie UE w razie szczególnie poważnych klęsk i katastrof.
Instytucja audytowa	Niezależny organ krajowy odpowiedzialny za przeprowadzanie audytów systemów i operacji w ramach unijnego programu wydatkowania.

Termin	Wyjaśnienie
Instytucja certyfikująca	Wyznaczony przez państwo członkowskie organ, którego zadaniem jest poświadczanie poprawności i zgodności deklaracji wydatków i wniosków o płatność.
Instytucja pośrednicząca	Organ publiczny lub prywatny, który zarządza środkami finansowymi UE na odpowiedzialność lub w imieniu instytucji zarządzającej.
Instytucja zarządzająca (IZ)	Organ krajowej, regionalnej lub lokalnej władzy publicznej (lub podmiot prywatny) wyznaczony przez państwo członkowskie do zarządzania programem finansowanym przez UE.
Interoperacyjność	Zdolność danego systemu do komunikacji i współpracy z innymi systemami, w tym w drodze wymiany danych.
InvestEU	Mechanizm mający na celu pobudzenie prywatnych inwestycji w projekty o strategicznym znaczeniu dla UE. W 2021 r. zastąpił EFIS.
Inwestycja kapitałowa	Środki zainwestowane w dane przedsiębiorstwo w zamian za udziały własnościowe i udział w zyskach.
Jeden audyt / jedna kontrola	Model kontroli oparty na założeniu, że w celu zwiększenia efektywności każdy szczebel kontroli powinien opierać się na wynikach prac przeprowadzonych na szczeblu poprzedzającym, o ile prace te są wiarygodne i rzetelne.
Jednolity margines	Unijny instrument szczególny umożliwiający uwzględnienie w budżecie niewykorzystanych środków z poprzednich lat lub – w ostateczności – środków z bieżącego roku lub przyszłych lat.

Termin	Wyjaśnienie
Jednoroczność	Zasada budżetowa przewidująca, że środki budżetowe muszą zostać pozyskane i wydatkowane w ciągu roku budżetowego, na który przyjęty został dany budżet.
Jednostka certyfikująca	W obszarze wydatków na rolnictwo jest to podmiot publiczny lub prywatny wyznaczony przez państwo członkowskie do poświadczania wiarygodności rocznego sprawozdania finansowego akredytowanej agencji płatniczej oraz legalności i prawidłowości transakcji leżących u jego podstaw.
Kamień milowy	Jakościowa miara postępów państwa członkowskiego w realizacji reformy lub inwestycji przewidzianej w planie odbudowy i zwiększania odporności.
Kamień milowy dotyczący kontroli	Szczególny wymóg dotyczący systemów audytu i kontroli państwa członkowskiego, który musi zostać spełniony, zanim państwo będzie mogło otrzymać środki z RRF.
Kluczowy wskaźnik efektywności	Kwantyfikowalna miara ukazująca osiągnięte wyniki względem kluczowych celów.
Komitet koordynujący europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych	Komitet działający w ramach Komisji, którego rola polega na omawianiu zagadnień związanych z wdrażaniem rozporządzeń regulujących fundusze strukturalne i inwestycyjne.
Komitet Naukowo-Techniczny i Ekonomiczny ds. Rybołówstwa (STECF)	Zespół ekspertów powołany przez Komisję, aby wspierać wdrożenie wspólnej polityki rybołówstwa.
Konsultacje pomiędzy służbami	Formalna procedura, w ramach której jeden z departamentów Komisji zwraca się o poradę lub opinię w sprawie danego wniosku do innych departamentów.

Termin	Wyjaśnienie
Kontrola zgodności	Kontrola mająca na celu ustalenie, poprzez gromadzenie dowodów, czy dane działanie jest zgodne z obowiązującymi przepisami i regulacjami oraz postanowieniami umów lub porozumień.
Kontrola zgodności rozliczeń	Procedura, w ramach której Komisja kontroluje, czy państwo członkowskie prawidłowo wykorzystuje udostępnione mu fundusze oraz czy jego systemy zarządzania i kontroli działają skutecznie.
Kontrole celne po zwolnieniu towarów / kontrole po zwolnieniu towarów	Kontrole celne przeprowadzane po tym, jak towary zostały zwolnione przez organy celne.
Kontrole w formie monitorowania	Wykorzystanie danych satelitarnych do regularnej obserwacji działalności rolniczej i wykrywania potencjalnych przypadków nieprzestrzegania przez rolników zasad obowiązujących w systemie płatności bezpośrednich.
Konwergencja	Proces, w ramach którego państwa członkowskie chcące przyjąć euro dążą do spełnienia konkretnych kryteriów gospodarczych i regulacyjnych.
Korekta finansowa	Narzędzie służące do ochrony budżetu przed nieprawidłowymi lub nielegalnymi wydatkami poprzez wycofywanie bądź odzyskiwanie środków odpowiadających kwocie błędnie dokonanych płatności na rzecz projektów lub programów współfinansowanych przez UE.
Koszty bezpośrednie	Wydatki poniesione przez beneficjenta, które są powiązane z konkretnym projektem lub działaniem UE.
Koszty pośrednie	Wydatki poniesione przez beneficjenta, które nie są powiązane bezpośrednio z projektem lub działaniem UE, takie jak koszty ogólne lub inne koszty administracyjne.

Termin	Wyjaśnienie
Kraj kandydujący	Kraj, którego wniosek o członkostwo w UE został formalnie uznany przez Radę Europejską.
Kraj objęty polityką spójności	Państwo członkowskie UE kwalifikujące się do uzyskania wsparcia z Funduszu Spójności.
Kraje i terytoria zamorskie	Kraje i terytoria, które nie stanowią części UE, ale są konstytucyjnie powiązane z trzema państwami członkowskimi (Danią, Francją i Niderlandami).
Kraje programu (Erasmus+)	Państwa członkowskie UE, Macedonia Północna, Islandia, Liechtenstein, Norwegia, Serbia i Turcja.
Krajowy bank lub instytucja prorozwojowa	Instytucja finansowa utworzona przez sektor instytucji rządowych i samorządowych w celu zapewnienia finansowania rozwoju gospodarczego.
Krajowy ośrodek koordynacji	Organ koordynujący działania organów zajmujących się ochroną granic w poszczególnych państwach członkowskich. Zapewnia platformę wymiany informacji między tymi organami i z Frontexem.
Krajowy plan odbudowy i zwiększania odporności	Dokument określający planowane przez dane państwo członkowskie reformy i inwestycje w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności.
Kryzysowy fundusz powierniczy UE dla Afryki	Unijny fundusz powierniczy ustanowiony na rzecz stabilności w regionie Sahelu (w tym w Kotlinie Czadu), w Rogu Afryki oraz w Afryce Północnej, a także w celu wspierania lepszego zarządzania migracją dzięki eliminowaniu jej przyczyn.
LIFE	Instrument finansowy wspierający realizację unijnej polityki w dziedzinie środowiska i klimatu przez współfinansowanie projektów w państwach członkowskich.

Termin	Wyjaśnienie
Logika interwencji	Powiązania pomiędzy celami danego wniosku, planowanymi wkładami i działaniami oraz oczekiwanymi rezultatami i oddziaływaniem projektu.
Luka w należnościach celnych	Różnica między oczekiwanym poziomem należności celnych przywozowych w kontekście całej gospodarki a poziomem faktycznie pobranych należności celnych przywozowych.
Maksymalna intensywność pomocy	Łączna kwota wsparcia, którą można przeznaczyć dla określonego obszaru finansowania, wyrażona jako odsetek kosztów kwalifikowalnych. Maksymalna intensywność pomocy jest inna dla każdego programu i zależy od takich czynników jak na przykład położenie geograficzne.
Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP)	Definicja stosowana w odniesieniu do przedsiębiorstw i innych organizacji oparta na ich wielkości, tj. liczbie zatrudnionych pracowników, i pewnych kryteriach finansowych. Małe przedsiębiorstwa zatrudniają mniej niż 50 osób i osiągają obroty lub wykazują sumę bilansową nieprzekraczającą 10 mln euro. Średnie przedsiębiorstwa zatrudniają mniej niż 250 osób i osiągają obroty nieprzekraczające 50 mln euro bądź wykazują sumę bilansową nieprzekraczającą 43 mln euro.
Margines elastyczności	Różnica między kwotą zasobów własnych niezbędną do sfinansowania budżetu UE a pułapem zasobów własnych, czyli podwyższoną kwotą, do której wpłacenia Komisja może zobowiązać państwa członkowskie w celu wypełnienia dodatkowych zobowiązań, m.in. zobowiązań wynikających z obsługi zadłużenia UE.

Termin	Wyjaśnienie
Mechanizm sprawiedliwej transformacji	Unijny instrument promujący przejście na gospodarkę neutralną dla klimatu i zapewniający wsparcie na rzecz tych społeczności i regionów, które borykają się w związku z tym procesem transformacji z największymi trudnościami finansowymi.
Metadane	Dane, które definiują i opisują inne dane.
Metoda doboru próby na podstawie jednostki monetarnej	Statystyczna metoda doboru próby, w której prawdopodobieństwo wyboru danej transakcji jest proporcjonalne do jej wartości.
Międzynarodowa Rada Badań Morza (ICES)	Międzyrządowa organizacja zajmująca się naukami o morzu, która ma za zadanie rozwijać i rozpowszechniać wiedzę naukową na temat stanu mórz i oceanów oraz ich zrównoważonego wykorzystania.
Międzynarodowe standardy rewizji finansowej (ISA)	Standardy kontroli finansowej wydane przez Międzynarodową Federację Księgowych.
Międzynarodowy Eksperymentalny Reaktor Termojądrowy (ITER)	Międzynarodowy projekt badawczy prowadzony przez UE we współpracy z różnymi państwami mający wykazać realność wykorzystania – pod względem naukowym i technicznym – elektrowni termojądrowej na dużą skalę.
Młodzież NEET	Osoby, które nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą.
Mobilność edukacyjna	Studiowanie bądź szkolenie się w innym kraju.
Nadużycie finansowe	Umyślne i bezprawne wprowadzenie w błąd w celu uzyskania korzyści materialnej przez pozbawienie innej osoby majątku lub środków pieniężnych.
Nakaz odzyskania środków	Dokument nakładający obowiązek zapłaty należnej kwoty.
Należyte zarządzanie finansami	Zarządzanie zasobami zgodnie z zasadami oszczędności, efektywności i skuteczności.

Termin	Wyjaśnienie
Negocjacyjna procedura udzielania zamówień publicznych	Procedura udzielania zamówień publicznych z udziałem ograniczonej liczby oferentów, w której nabywca może negocjować postanowienia umowne.
Next Generation EU (NGEU)	Pakiet finansowy, który ma pomóc państwom członkowskim UE w odbudowie po gospodarczych i społecznych skutkach pandemii COVID-19.
Nieprawidłowość	Naruszenie przepisów unijnych (lub stosownych przepisów krajowych) bądź zobowiązań wynikających z umowy.
Ocena <i>ex post</i>	Niezależna ocena ukończonych projektów lub programów pod kątem skuteczności, efektywności, spójności, adekwatności i unijnej wartości dodanej.
Ocena skutków	Analiza prawdopodobnych (<i>ex ante</i>) lub faktycznych (<i>ex post</i>) skutków inicjatywy politycznej lub innego sposobu działania.
Ocena spełnienia wymogów dotyczących filarów	Przeprowadzana przez Komisję ocena zasad i procedur stosowanych w ramach zarządzania pośredniego w celu zapewnienia, by interesy finansowe UE były chronione w takim samym zakresie jak w ramach zarządzania bezpośredniego.
Oddziaływanie	Długoterminowe skutki ukończonego projektu lub programu, które mogą mieć charakter społeczno-gospodarczy, środowiskowy lub finansowy.
Odrzuty	Ryby wyrzucane z powrotem do morza, gdyż ich połów był niezamierzony.
Ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń grupowych	Rozporządzenie UE dopuszczające niektóre rodzaje środków pomocy państwa bez konieczności powiadamiania o nich Komisji.

Termin	Wyjaśnienie
Ogólny system warunkowości	System, zgodnie z którym państwo członkowskie musi przestrzegać zasad praworządności, aby otrzymywać finansowanie unijne.
Ograniczenie zakresu prac kontrolnych	Wskazanie w sprawozdaniu z kontroli wszelkich obszarów, w których kontroler nie był w stanie wyciągnąć wniosków i które w związku z tym są wyłączone z opinii kontrolnej.
Ograniczona procedura udzielania zamówień publicznych	Procedura udzielania zamówień publicznych, w której mogą uczestniczyć wyłącznie wybrani oferenci.
Okres programowania	Okres, na jaki zaplanowana jest realizacja unijnego programu wydatkowania.
Organy wdrażające program	Zbiornicze określenie instytucji zarządzających, certyfikujących i audytowych odpowiedzialnych za wydatki w obszarze polityki spójności.
Ortofotografia	Zdjęcie lotnicze, na którym zrównoważono efekty wynikające z deniwelacji terenu, nachylenia i topografii powierzchni w celu zharmonizowania pomiarów odległości.
Ostateczny odbiorca / odbiorca	Osoba lub podmiot prawny odnoszące korzyści ze sfinansowanego przez UE działania, które zostało zainicjowane lub przeprowadzone przez beneficjenta pomocy UE.
Oszczędność	Udostępnianie zasobów w należyłym czasie, we właściwej ilości, odpowiedniej jakości oraz po najlepszej cenie.
Oś priorytetowa	Kluczowy cel programu operacyjnego podzielony na priorytety inwestycyjne.
Pakiet dokumentów na potrzeby poświadczenia wiarygodności	Zestaw dokumentów, które państwo członkowskie przedkłada Komisji w odniesieniu do funduszy ESI, składający się z rocznych zestawień wydatków, podsumowania, sprawozdania z kontroli, deklaracji zarządczej i opinii audytowej.

Termin	Wyjaśnienie
Plan strategiczny WPR	Dokument sporządzony przez państwo członkowskie UE w ramach wspólnej polityki rolnej na okres po 2020 r., w którym państwo to określa, w jaki sposób zamierza osiągnąć swoje cele w ramach ogólnych celów polityki.
Plan zatrudnienia	Maksymalna liczba stanowisk dostępnych w danej instytucji lub organie UE w podziale na kategorie i grupy wynagrodzeń.
Platforma na rzecz Technologii Strategicznych dla Europy (STEP)	Instrument unijny mający wspierać przemysł i napędzać inwestycje w dziedzinie technologii krytycznych.
Płatności zaliczkowe	Zaliczka gotówkowa przeznaczona na sfinansowanie określonych działań w danym czasie.
Płatność kuponowa	Płatność odsetek umownych od obligacji lub innego instrumentu dłużnego.
Płatność okresowa	Płatność w ramach projektu lub programu unijnego dokonana po osiągnięciu przez beneficjenta celu pośredniego określonego w umowie, w tym w umowie o udzielenie dotacji.
Płatność ryczałtowa	Rodzaj uproszczonej metody rozliczania kosztów, w ramach której płatności dokonywane są w jednej transzy, w odróżnieniu od płatności w ratach, np. w celu refundacji kosztów kwalifikowalnych, pod warunkiem zrealizowania ustalonych wcześniej działań lub uzyskania wcześniej ustalonego produktu.
Pobrewitowa rezerwa dostosowawcza	Fundusz mający na celu wspieranie państw członkowskich, regionów i sektorów najbardziej dotkniętych wystąpieniem Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej w zaradzeniu negatywnym skutkiem brexitu.

Termin	Wyjaśnienie
Podatek od wartości dodanej (VAT)	Pośredni podatek konsumpcyjny od produkcji i dystrybucji towarów oraz świadczenia usług, którego ciężar ponosi ostatecznie konsument końcowy.
Podejście atestacyjne	Podejście stosowane w celu zapewnienia, za pośrednictwem kontroli, pewności co do informacji finansowych, innych danych lub szczegółowych stwierdzeń przedstawionych przez jednostkę kontrolowaną.
Podejście założeniowe	Podejście stosowane przez Komisję w sytuacjach, kiedy wkłady finansowe UE na rzecz projektów z udziałem wielu darczyńców są łączone ze środkami przekazanymi przez innych darczyńców i nie są przypisane do określonych pozycji wydatków.
Podstawa opodatkowania VAT / podstawa podatku VAT	Łączna wartość towarów i usług, do których stosuje się VAT.
Pomoc bezpośrednia / płatność bezpośrednia	Płatności wspierające (głównie pomoc obszarowa) przekazywane bezpośrednio rolnikom w ramach Europejskiego Funduszu Gwarancji Rolnej.
Pomoc makrofinansowa	Forma pomocy finansowej udzielanej przez UE państwom partnerskim, które zmagają się z trudnościami w zakresie bilansu płatniczego lub budżetu.
Pomoc państwa	Bezpośrednie lub pośrednie wsparcie rządowe dla przedsiębiorstwa lub organizacji, dające im przewagę nad konkurentami.
Pomoc państwa <i>de minimis</i>	Wysokość, do jakiej pomoc państwa może być przyznawana bez konieczności wydania zgody przez Komisję.
Pomoc techniczna	Wsparcie finansowe, które ma pomóc zainteresowanym stronom we wdrażaniu programów i projektów finansowanych przez UE.

Termin	Wyjaśnienie
Postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego	Procedura, w ramach której Komisja wszczyna postępowanie przeciwko państwu członkowskiemu UE, które uchybiło zobowiązaniom wynikającym z prawa UE.
Pośrednik finansowy	Podmiot, który pośredniczy między zarządcą funduszu w ramach instrumentu finansowego a ostatecznymi odbiorcami.
Poświadczenie sprawozdania finansowego	Dokument poświadczający kwalifikowalność kosztów zadeklarowanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność.
Poświadczenie wiarygodności	Oświadczenie – składane przez dyrektora generalnego Komisji w rocznym sprawozdaniu z działalności – na temat kompletności i poprawności rozliczeń, legalności i prawidłowości transakcji leżących u ich podstaw, funkcjonowania systemów kontroli wewnętrznej oraz przestrzegania zasad należytego zarządzania finansami.
Poświadczenie wiarygodności	Poświadczenie publikowane w sprawozdaniu rocznym Europejskiego Trybunału Obrachunkowego, zawierające opinie kontrolne Trybunału na temat wiarygodności unijnych rozliczeń oraz prawidłowości transakcji leżących u ich podstaw.
Potencjalny kraj kandydujący	Kraj lub terytorium, które mają wyraźne perspektywy przystąpienia do UE w przyszłości, ale nie uzyskały jeszcze statusu państwa kandydującego.
Poziom błędu rezydualnego / wskaźnik ryzyka rezydualnego / łączny poziom błędu rezydualnego	Część populacji uznana za nieprawidłową po uwzględnieniu skutków wszystkich procedur kontrolnych, środków odzyskanych i korekt.
Prawidłowość / Legalność i prawidłowość	Stopień zgodności danej transakcji lub działania z obowiązującymi przepisami i regulacjami oraz wszelkimi zobowiązaniami umownymi.

Termin	Wyjaśnienie
Presja połowowa	Wpływ rybołówstwa na populacje ryb.
Procedura kontradyktoryjna	Procedura, w ramach której Komisja omawia rezultaty kontroli z organem lub służbami objętymi kontrolą, aby zagwarantować, że rezultaty te są należycie uzasadnione.
Proces przeglądu i oceny nadzorczej (SREP)	Doroczna ocena ryzyka przeprowadzana dla dużych banków znajdujących się pod bezpośrednim nadzorem Europejskiego Banku Centralnego. Opiera się na czterech kryteriach: model biznesowy, zarządzanie i ryzyko, kapitał, płynność.
Produkt	To, co wypracowano lub osiągnięto w ramach projektu, np. przeprowadzenie szkolenia lub wybudowanie drogi.
Profil wypłat	Kwoty i harmonogram płatności.
Prognoza programu	Dokument sporządzony przez kraj partnerski i zatwierdzony przez Komisję Europejską, w którym określa się zakres planowanych prac w obszarze współpracy lub rozwoju, a także niezbędne do tego zasoby finansowe, kadrowe i materialne.
Program	Środek zapewniający realizację konkretnych celów polityki UE, zazwyczaj za pomocą współfinansowanych projektów.
Program „Erasmus+”	Program UE mający na celu wspieranie kształcenia, szkoleń, młodzieży i sportu w Europie, głównie poprzez umożliwienie studentom uczelni wyższych studiowania i zdobywania doświadczenia za granicą.
Program „Horyzont Europa”	Program UE w zakresie badań naukowych i innowacji na okres programowania 2021–2027.
Program „Kreatywna Europa”	Program unijny na rzecz sektora kultury i sektora kreatywnego.

Termin	Wyjaśnienie
Program operacyjny (PO)	Ramy, w oparciu o które realizowane są operacje finansowane przez UE zgodnie z priorytetami i celami określonymi w umowie partnerstwa zawartej między Komisją a danym państwem członkowskim.
Program parasolowy	Program Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa, w ramach którego środki finansowe przydziela się na rzecz wielu krajów spełniających określone warunki jako dodatek do podstawowych przydziałów środków.
Program rozwoju obszarów wiejskich (PROW)	Zestaw wieloletnich krajowych lub regionalnych celów i działań zatwierdzony przez Komisję. Stanowi element realizacji unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich.
Program UE dla zdrowia	Program ten jest unijnym planem działania w dziedzinie zdrowia na lata 2021–2027.
Program UE na rzecz zatrudnienia i innowacji społecznych (EaSI)	Program unijny, w ramach którego wspierano realizację celów strategii „Europa 2020” dotyczących zatrudnienia, ochrony społecznej i włączenia społecznego.
Projekt budżetu korygującego	Wniosek przedkładany przez Komisję, by skorygować budżet UE w trakcie jego wykonywania.
Próbkowanie statystyczne	Statystyczna metoda doboru próby stosowana w badaniach w ramach kontroli w celu uzyskania reprezentatywnych rezultatów.
Próg istotności	Poziom błędu, powyżej którego uznaje się, że błędy stwierdzone w populacji objętej kontrolą lub w sprawozdaniu finansowym mają negatywny wpływ na poprawność i wiarygodność.
Przedział ufności	Statystyczna miara dokładności wyników doboru próby, wykorzystywana przy szacowaniu poziomu błędu.

Termin	Wyjaśnienie
Przegląd wyników programów	Załącznik do sprawozdania rocznego z zarządzania i wykonania dotyczącego budżetu UE, w którym podsumowano wszystkie dokumenty programowe, w tym wybrane wskaźniki.
Przeniesienie	Przeniesienie niewykorzystanych środków budżetowych z danego roku budżetowego na kolejny, z zastrzeżeniem pewnych warunków.
Przesiedlenie	Przeniesienie uchodźców z kraju, w którym ubiegali się oni o azyl, do kraju, który zgodził się ich przyjąć, a następnie udzielił im zezwolenia na osiedlenie się.
Przyciąganie inwestycji	Zjawisko ekonomiczne polegające na tym, że wzrost wydatków publicznych prowadzi do zwiększania inwestycji prywatnych oraz wzrostu gospodarczego.
Pszczelarstwo	Nauka o hodowli pszczół oraz prowadzenie ich hodowli w praktyce.
Punkt otwarty w zakresie TZW	Zastrzeżenie sformułowane przez Komisję w odniesieniu do danych dotyczących tradycyjnych zasobów własnych ujętych w rachunkach dochodów państwa członkowskiego.
Rachunkowość memoriałowa	Metoda rachunkowości, w której dochody ewidencjonuje się w momencie ich uzyskania (nie zaś po otrzymaniu środków pieniężnych), a wydatki – w momencie ich poniesienia (nie zaś po wypłaceniu środków pieniężnych).
Ramowa umowa finansowo-administracyjna	Umowa pomiędzy Komisją a ONZ regulująca współpracę między nimi na rzecz osiągnięcia milenijnych celów rozwoju.

Termin	Wyjaśnienie
REACT-EU	Program w ramach Next Generation EU, który zapewnia dodatkowe finansowanie na rzecz istniejących programów z obszaru polityki spójności w celu pobudzenia odbudowy po kryzysie przy jednoczesnym promowaniu transformacji ekologicznej i cyfrowej.
Rejestr odstępstw	Dokument, w którym rejestruje się odstępstwa od ustalonych kontroli i procedur, z uwzględnieniem ich przyczyn i oddziaływania.
REPowerEU	Unijna inicjatywa mająca na celu uniezależnienie się od paliw kopalnych, zróżnicowanie dostaw energii oraz przyspieszenie przejścia na czystą energię.
Reprezentatywny poziom błędu	Szacowany statystycznie poziom błędu w danej populacji, oparty na badaniu reprezentatywnej próby transakcji dobranych z tej populacji.
Rezerwa na rzecz solidarności i pomocy nadzwyczajnej	Unijny instrument szczególny na rzecz reagowania na sytuacje nadzwyczajne wynikające z poważnych klęsk żywiołowych, kryzysów w dziedzinie zdrowia publicznego i konfliktów zbrojnych.
Rezerwa wykonania	Kwota z budżetu zarezerwowana na wydatki w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, wypłacana pod warunkiem osiągnięcia określonych wartości docelowych.
Rezerwy	Pojęcie z dziedziny rachunkowości oznaczające najlepszy szacunek wysokości prawdopodobnego przyszłego zobowiązania, które jest ujęte w bilansie, a jego termin zapłaty lub wysokość są niepewne.

Termin	Wyjaśnienie
Rezultat	Natychmiastowy skutek projektu lub programu po jego zakończeniu, np. większe szanse na zatrudnienie uczestników kursu lub ulepszony dostęp do danego miejsca dzięki budowie nowej drogi.
Roczne sprawozdanie z działalności	Sprawozdanie sporządzone przez każdą dyrekcję generalną Komisji, instytucję i organ UE, zawierające informacje na temat osiągniętych przez nie wyników w odniesieniu do założonych celów oraz na temat wykorzystania zasobów finansowych i kadrowych.
Roczne sprawozdanie z kontroli	Dokument sporządzany przez instytucję audytową państwa członkowskiego i przedkładany Komisji jako część rocznego pakietu dokumentów na potrzeby poświadczenia wiarygodności.
Roczne sprawozdanie z realizacji celów	Sprawozdanie przedkładane corocznie Komisji przez każde państwo członkowskie, dotyczące wdrażania planu strategicznego WPR dla danego państwa.
Roczne sprawozdanie z wdrażania	Sprawozdanie przedkładane corocznie Komisji przez każde państwo członkowskie, obejmujące dane finansowe, wskaźniki, cele pośrednie i końcowe dotyczące poszczególnych programów wydatkowania UE.
Roczne sprawozdanie z zarządzania i wykonania	Sporządzane corocznie przez Komisję sprawozdanie na temat zarządzania budżetem UE i osiągniętych wyników, w którym podsumowywane są informacje zawarte w rocznych sprawozdaniach z działalności dyrekcji generalnych i agencji wykonawczych.
Rozdział negocjacyjny	Jeden z priorytetowych obszarów dorobku unijnego w kontekście negocjacji akcesyjnych prowadzonych z krajami kandydującymi.

Termin	Wyjaśnienie
Rozliczanie rachunków	Coroczna procedura polegająca na zatwierdzeniu przez Komisję – po przeprowadzeniu kontroli – kwot ujętych we wnioskach o płatność przedłożonych przez organy wdrażające i partnerów wdrażających.
Rozliczenie	Wypłata należnego salda na rzecz państwa członkowskiego lub odzyskanie wypłaconych mu środków w celu zamknięcia programu unijnego.
Rozliczenie (zaliczek)	Proces, w ramach którego Komisja zatwierdza wydatki objęte płatnościami zaliczkowymi i ustala, jaka kwota finansowania pozostaje do wypłacenia beneficjentowi.
Rozporządzenie delegowane	Prawnie wiążący akt stosowany przez Komisję w celu uzupełnienia lub zmiany innych niż istotne elementów aktów prawnych UE, na przykład poprzez określenie szczegółów dotyczących środków wykonawczych.
Rozporządzenie finansowe	Główny zestaw przepisów określających sposób, w jaki ustala się i wykorzystuje budżet UE, oraz powiązane procesy, takie jak kontrola wewnętrzna, sprawozdawczość, audyt i udzielanie absolutorium.
Rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów	Rozporządzenie określające zasady, które mają zastosowanie do wszystkich pięciu europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.
Rozporządzenie zbiorcze	Przeгляд rozporządzenia finansowego przeprowadzony w 2018 r., który doprowadził do zmiany i uproszczenia unijnych przepisów finansowych i zarządzania budżetem.
Równoważące zasoby własne	Dodatkowe źródło dochodów mające na celu zrównoważyć dochody i wydatki w ramach budżetu UE.

Termin	Wyjaśnienie
Ryzyko niewykrycia	Ryzyko, że w badaniu kontrolnym nie wykryje się błędu lub uchybienia.
Sieć transeuropejska (TEN)	Sieć transgranicznej infrastruktury transportowej, energetycznej lub telekomunikacyjnej, utworzona w celu wspierania i usprawniania funkcjonowania jednolitego rynku UE poprzez ułatwianie swobodnego przepływu osób, towarów i usług.
Siła nabywcza	Wartość określonej jednostki pieniądza wyrażona w ilości dóbr i usług, które można za nią nabyć.
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe	Zagregowane sprawozdania wszystkich instytucji, agencji i organów UE przedstawione w jednym dokumencie zbiorczym.
Skumulowane ryzyko rezydualne	Wydatki, które na zakończenie okresu programowania, po podjęciu wszystkich środków naprawczych, wciąż są nieprawidłowe.
Skuteczność	Stopień, w jakim zamierzone cele zostały osiągnięte dzięki podjętym działaniom.
Sprzedaż na rynkach wtórnych	Sprzedaż akcji lub udziałów przez dotychczasowego akcjonariusza lub udziałowca na rzecz nowego inwestora bez zmiany w ogólnej strukturze własnościowej przedsiębiorstwa.
Standardowy koszt jednostkowy	Ustalona wcześniej cena za określoną ilość działań, wkładów, produktów lub rezultatów.
Statystyczny dobór reprezentatywnej próby	Zastosowanie technik statystycznych w celu dobrania próby odzwierciedlającej cechy populacji, z której zostaje ona dobrana.
Stawka poboru VAT	Stawka procentowa stosowana do podstawy opodatkowania VAT każdego państwa członkowskiego na potrzeby obliczenia zasobów własnych opartych na VAT.

Termin	Wyjaśnienie
Strategia „Europa 2020”	Dziesięcioletnia strategia Unii Europejskiej na rzecz stymulowania wzrostu i zwiększenia liczby miejsc pracy, realizowana od 2010 r.
Stratyfikacja	Metoda doboru próby polegająca na podziale populacji na mniejsze podgrupy (warstwy), których elementy mają podobne cechy.
System identyfikacji działek rolnych (LPIS)	Baza danych zawierająca informacje na temat gruntów rolnych w państwach członkowskich, wykorzystywana przy wypłacaniu pomocy bezpośredniej w ramach wspólnej polityki rolnej i przy kontrolowaniu kwalifikowalności wniosków złożonych przez rolników.
System jednolitej płatności obszarowej (SAPS)	System płatności obszarowych w sektorze rolnictwa, stosowany w dziesięciu państwach członkowskich na zasadach przejściowych. W ramach tego systemu rolnicy otrzymują standardową kwotę pomocy w przeliczeniu na hektar. W pozostałych państwach członkowskich stosuje się system płatności podstawowej.
System płatności podstawowej	Unijny system w zakresie polityki rolnej, w ramach którego płatności dla rolników dokonywane są na podstawie powierzchni gruntów kwalifikowalnych.
Szacowany poziom błędu	Szacowany statystycznie poziom błędu w danej populacji, oparty na badaniu reprezentatywnej próby transakcji.
Ścieżka audytu	Zapis przepływu danych w ramach systemu księgowego lub administracyjnego, umożliwiający śledzenie poszczególnych transakcji.

Termin	Wyjaśnienie
Środek rynkowy	Interwencja ze środków publicznych na rynkach rolnych mająca na celu złagodzenie skutków spadku cen i trudności strukturalnych poprzez zapewnienie wsparcia dla określonych sektorów (np. sektora owoców i warzyw, sektora wina czy programu zapewniającego mleko w szkole).
Środki budżetowe	Kwota wydzielona w budżecie na określony cel. Budżet UE składa się ze środków na zobowiązania i środków na płatności.
Środki na płatności	Kwoty udostępnione na dokonanie płatności po spełnieniu określonych warunków.
Środki na zobowiązania	Maksymalna roczna kwota w budżecie UE, którą można przeznaczyć na określone pozycje wydatków.
Środki ochrony indywidualnej	Przedmioty takie jak maski, rękawiczki i ochrona oczu, mające na celu ochronę osoby noszącej je przed zagrożeniami dla zdrowia lub bezpieczeństwa.
Test warunków skrajnych	Symulacja mająca na celu ocenę zdolności instytucji finansowej do sprostania różnym scenariuszom kryzysowym.
Tradycyjne zasoby własne (TZW)	Dochody UE pochodzące z opłat celnych i opłat wyrównawczych od cukru.
Transakcja	Ujęta w unijnych rozliczeniach operacja finansowa, np. dokonana płatność lub uzyskane dochody.
Trwałe użytki zielone	Grunty rolne zajęte pod uprawę traw lub innych pastewnych roślin zielnych przez okres co najmniej pięciu kolejnych lat.
UE-13	13 państw członkowskich, które wstąpiły do Unii Europejskiej od 2004 r. (Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Rumunia, Słowacja, Słowenia i Węgry).

Termin	Wyjaśnienie
Umiarkowani i początkujący innowatorzy	Określenie państw członkowskich, które w Europejskim Rankingu Innowacyjności osiągają odpowiednio wynik 70–100% (umiarkowani innowatorzy) lub poniżej 70% (początkujący innowatorzy) w stosunku do uśrednionego wyniku UE.
Umorzenie zobowiązań	Anulowanie przez Komisję całości lub części niewykorzystanych zobowiązań.
Umowa o delegowaniu zadań	Umowa zawarta z osobami lub podmiotami w sprawie wykorzystania środków unijnych w ramach zarządzania pośredniego w niektórych obszarach polityki.
Umowa o przyznanie wkładu	Umowa między Komisją i organizacją, która realizuje dane działanie w trybie zarządzania pośredniego i która wykazała, że jest w stanie zarządzać środkami tak samo sprawnie jak Komisja.
Umowa partnerstwa	Umowa zawierana między Komisją a państwem członkowskim lub państwem spoza UE w odniesieniu do unijnego programu wydatków. Określa się w niej np. plany strategiczne, priorytety inwestycyjne, warunki handlowe lub przepisy regulujące pomoc rozwojową.
Umowa z Kotonu	Umowa między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi a państwami Afryki, Karaibów i Pacyfiku promująca rozwój gospodarczy, społeczny i kulturalny, pokój i bezpieczeństwo, jak również stabilne i demokratyczne otoczenie polityczne.
Unijny dorobek prawny	Cały dorobek prawny UE obejmujący przepisy prawa, orzeczenia sądowe, jak również inne akty prawne.
Unijny kodeks celny	Główny akt prawny zawierający przepisy unijnego prawa celnego.

Termin	Wyjaśnienie
Unijny Mechanizm Ochrony Ludności (rescEU)	System mający usprawnić koordynację działań i współpracę między UE i państwami członkowskimi w zakresie zapobiegania klęskom żywiołowym oraz katastrofom spowodowanym przez człowieka, zapewniania gotowości na wypadek ich wystąpienia i reagowania na nie.
Upoważnienie EBI do udzielania pożyczek na rzecz państw trzecich	Upoważnienie udzielone EBI przez UE do angażowania się w operacje finansowe w krajach partnerskich dzięki gwarancji z budżetu unijnego.
Uprawnienie do płatności	Zbywalne prawo, które umożliwia aktywnemu zawodowo rolnikowi otrzymanie wsparcia unijnego, jeżeli zadeklaruje on jednocześnie kwalifikujące się grunty rolne.
Uproszczone metody rozliczania kosztów	Podejście polegające na określeniu wysokości dotacji z wykorzystaniem takich metod jak standardowe koszty jednostkowe, finansowanie według stawek zryczałtowanych lub płatności ryczałtowe, nie zaś na podstawie faktycznych kosztów poniesionych przez beneficjenta. Ma na celu zmniejszenie obciążenia administracyjnego.
Urzędnik zatwierdzający	Osoba odpowiedzialna za wykonanie dochodów i wydatków organu UE.
Usługa atestacyjna	Rodzaj kontroli, w wyniku której sporządzana jest opinia na temat przedmiotu kontroli, np. na temat wiarygodności sprawozdań finansowych lub prawidłowości transakcji.
Uwzględnianie kwestii klimatu	Uwzględnianie kwestii związanych z klimatem we wszystkich strategiach, instrumentach, programach i funduszach.

Termin	Wyjaśnienie
VAT podlegający zwrotowi	VAT, który podatnik może odliczyć od kwoty podatku VAT należnego organom podatkowym. Odliczenie następuje z tytułu dokonania płatności VAT przez podatnika przy wcześniejszym nabyciu przez niego towarów i usług.
Wartość docelowa	Ilościowa miara postępów państwa członkowskiego w realizacji konkretnej reformy lub inwestycji przewidzianej w planie odbudowy i zwiększania odporności.
Wieloletnie ramy finansowe (WRF)	Unijny plan wydatków, przyjmowany zazwyczaj na okres siedmiu lat, w którym określone są priorytety (w oparciu o cele polityki) i pułapy. Podzielony jest na siedem głównych działów. Stanowi on ramy, w obrębie których ustala się roczne budżety UE i wyznacza limity dla każdej kategorii wydatków.
Wkład	Zasoby finansowe, kadrowe lub materialne oraz środki administracyjne lub regulacyjne wykorzystywane do wdrożenia danego projektu lub programu.
Władza budżetowa	Pojęcie to odnosi się do Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej wykonujących swoje uprawnienia decyzyjne w obszarze budżetu UE.
Włączanie do procesu budżetowania	Systematyczne uwzględnianie konkretnych priorytetów (np. równouprawnienia płci, ochrony klimatu) w procesie kształtowania i realizacji polityki.
Wrażliwa funkcja	Stanowisko dające znaczną autonomię lub uprawnienia wykonawcze, które mogą zostać wykorzystane w niewłaściwy sposób do osiągnięcia osobistych zysków finansowych lub innych korzyści.

Termin	Wyjaśnienie
Wskaźnik rezultatu	Wymierna zmienna zapewniająca informacje, które umożliwiają ocenę natychmiastowych skutków projektów objętych wsparciem dla docelowej populacji.
Wskaźnik wydatkowania	Odsetek łącznych środków przekazanych z instrumentów finansowych na rzecz ostatecznych odbiorców.
Wskaźnik zasilenia rezerw	Odsetek kwoty zatwierdzonego zobowiązania finansowego, który musi zostać uwzględniony jako rezerwa.
Wskaźniki z Rio	Opracowane przez OECD wskaźniki służące określaniu stopnia, w jakim dane działanie przyczynia się do osiągnięcia celów zapisanych w konwencjach z Rio.
Wsparcie (dochodów) niezwiązane z produkcją	Płatności unijne dla rolników niezwiązane z produkcją określonego produktu.
Wsparcie budżetowe	Bezpośrednie przekazanie środków unijnych do skarbu państwa kraju partnerskiego, dokonywane z zastrzeżeniem pewnych warunków.
Wsparcie związane z produkcją	Płatności unijne otrzymywane przez rolników z tytułu produkcji określonego produktu.
Wspólna inicjatywa wsparcia projektów w regionach europejskich (JASPERS)	Partnerstwo w zakresie pomocy technicznej między Komisją Europejską, Europejskim Bankiem Inwestycyjnym i Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju, które ma na celu zapewnianie państwom będącym beneficjentami niezależnego doradztwa w opracowywaniu projektów ubiegających się o dofinansowanie unijne.
Wspólna polityka bezpieczeństwa i obrony (WPBiO)	Część polityki zagranicznej UE, która skupia się na zdolnościach w zakresie bezpieczeństwa i obrony.

Termin	Wyjaśnienie
Wspólna polityka rolna (WPR)	Jednolita unijna polityka rolna obejmująca dopłaty i szereg innych środków mających zagwarantować bezpieczeństwo żywnościowe, zapewnić odpowiedni poziom życia rolnikom w UE, promować rozwój obszarów wiejskich i przyczynić się do ochrony środowiska.
Wspólna polityka rybołówstwa	Ramy unijne dotyczące zasobów rybnych i rybołówstwa mające na celu zapewnienie zrównoważonych zasobów ryb i stabilnych dochodów dla społeczności rybackiej.
Wspólna Służba Audytu	Służba Komisji odpowiedzialna za audyty <i>ex post</i> dotyczące projektów finansowanych ze środków programów ramowych UE w zakresie badań naukowych i innowacji.
Wspólne przedsięwzięcie	Organ UE ustanowiony w ramach partnerstwa w celu realizacji projektu lub działania w dziedzinie badań i technologii.
Wspólne ramy monitorowania i oceny (CMEF)	Zasady i procedury oceny wyników osiągniętych w ramach wspólnej polityki rolnej.
Wspólne ramy zarządzania ryzykiem (CRMF)	Ramy do celów kontroli celnej przeprowadzanej w państwach członkowskich oparte na wymianie informacji o ryzyku i wyników analizy pomiędzy administracjami celnymi.
Wspólny fundusz rezerw	Fundusz, z którego pokrywane są ewentualne zobowiązania wynikające z instrumentów finansowych, gwarancji budżetowych i pomocy finansowej.
Współczynnik Giniego	Miara nierównomierności rozkładu danego czynnika w populacji statystycznej, przykładowo stopnia odstępstwa poziomów rozkładu bogactwa lub dochodów w danym państwie od rozkładu całkowicie równomiernego.

Termin	Wyjaśnienie
Współpraca partnerska (twinning)	Mechanizm budowania zdolności w specjalistycznych obszarach, w ramach którego podmiot w kraju partnerskim otrzymuje wsparcie od swojego odpowiednika w państwie członkowskim UE.
Wykaz DNB	Wykaz procedur, statystyk i innych elementów stosowanych do obliczania DNB.
Wynik ekonomiczny	Przedstawiony w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym UE wynik za dany rok, stanowiący różnicę między dochodami a wydatkami.
Wyniki	Miara stopnia, w jakim działanie, projekt lub program finansowany przez UE osiągnął wyznaczone cele i zapewnił gospodarne wykorzystanie środków.
Wypieranie inwestycji	Zjawisko ekonomiczne polegające na tym, że wzrost wydatków publicznych prowadzi do spadku inwestycji prywatnych.
Zamknięcie programu	Rozliczenie finansowe unijnego programu lub funduszu poprzez wypłatę należnego salda na rzecz państwa członkowskiego lub innego państwa będącego beneficjentem lub odzyskanie wypłaconych takiemu państwu środków.
Zamówienie publiczne	Nabycie towarów, robót lub usług przez podmiot publiczny lub inny podmiot.
Zarządzanie bezpośrednie	Zarządzanie funduszem lub programem unijnym sprawowane samodzielnie przez Komisję, w przeciwieństwie do zarządzania dzielonego czy zarządzania pośredniego.

Termin	Wyjaśnienie
Zarządzanie dzielone	Metoda wydatkowania środków z budżetu UE, w której, w przeciwieństwie do zarządzania bezpośredniego, Komisja przekazuje uprawnienia państwu członkowskiemu, zachowując jednak ostateczną odpowiedzialność.
Zarządzanie pośrednie	Sposób wykonywania budżetu UE, zgodnie z którym Komisja powierza zadania związane z jego wykonaniem innym podmiotom (takim jak państwa spoza UE i organizacje międzynarodowe).
Zasada dodatkowości	Zasada, zgodnie z którą finansowanie ze środków UE, a zwłaszcza z funduszy ESI, musi uzupełniać finansowanie ze źródeł krajowych, a nie je zastępować.
Zasada równorzędności	Zasada obowiązująca w ramach postępowania upadłościowego, polegająca na podziale pozostających do rozdzielania aktywów wśród wierzycieli niezabezpieczonych proporcjonalnie do długu należnego każdemu wierzycielowi.
Zasada wzajemnej zgodności	Mechanizm, w ramach którego płatności dla rolników są uzależnione od spełnienia przez nich wymogów w zakresie ochrony środowiska, bezpieczeństwa żywności, zdrowia i dobrostanu zwierząt, a także zagospodarowania terenu.
Zasoby własne	Środki służące finansowaniu budżetu UE.
Zasoby własne oparte na DNB	Zasoby własne UE mające postać środków wnoszonych bezpośrednio przez państwa członkowskie w oparciu o ich względną zamożność mierzoną na podstawie dochodu narodowego brutto. Ich wysokość zmienia się w zależności od kwoty potrzebnej do zrównoważenia dochodów budżetowych.

Termin	Wyjaśnienie
Zasoby własne oparte na niepoddawanych recyklingowi odpadach opakowaniowych z tworzyw sztucznych	Zasoby własne UE obliczane przez zastosowanie określonej wartości pieniężnej do masy niepoddawanych recyklingowi odpadów opakowaniowych z tworzyw sztucznych wytworzonych przez poszczególne państwa członkowskie.
Zasoby własne oparte na podatku od wartości dodanej (VAT)	Zasoby własne UE, na które składa się określona część podatku VAT pobranego przez każde państwo członkowskie (stawka poboru).
Zastrzeżenie	Niedociągnięcie zasygnalizowane przez dyrektora generalnego w poświadczeniu wiarygodności zawartym w rocznym sprawozdaniu z działalności.
Zastrzeżenie dotyczące DNB	Zawiadomienie o konieczności wprowadzenia zmiany w metodyce stosowanej przez państwo członkowskie do kompilacji danych liczbowych dotyczących DNB.
Zastrzeżenie dotyczące VAT	Zastrzeżenie dotyczące obliczonej przez państwo członkowskie kwoty zasobów własnych opartych na VAT.
Zastrzeżenie horyzontalne	Rodzaj zastrzeżenia dotyczącego DNB, które odnosi się do zagadnienia przekrojowego i wymaga przeprowadzenia analizy porównawczej rozwiązań przyjętych przez poszczególne państwa członkowskie.
Zazielenianie	Przyjęcie praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska. Termin używany często w odniesieniu do powiązanego unijnego programu wsparcia.
Zdolność naprawcza	Miara stosowana przez Komisję do szacowania poziomu przyszłych korekt.

Termin	Wyjaśnienie
Zestawienia wyników programów	Załącznik do sprawozdania rocznego z zarządzania i wykonania zawierający przegląd informacji na temat realizacji wszystkich programów UE i osiągniętych wyników. Został wprowadzony w okresie 2021–2027.
Zintegrowana sprawozdawczość finansowa i sprawozdawczość w zakresie rozliczalności	Pakiet sporządzanych przez Komisję sprawozdań dotyczących budżetu UE, które są corocznie przedkładane Parlamentowi i Radzie na potrzeby procedury udzielania absolutorium. Pakiet ten obejmuje: sprawozdanie roczne z zarządzania i wykonania, skonsolidowane sprawozdanie finansowe UE, sprawozdanie na temat działań następczych podjętych w następstwie udzielenia absolutorium i prognozę długoterminową dotyczącą budżetu UE.
Zintegrowany system zarządzania i kontroli (ZSZiK)	Mechanizm unijny, z którego korzystają państwa członkowskie w celu zarządzania płatnościami dla rolników dokonywanymi w ramach wspólnej polityki rolnej oraz przeprowadzania ich kontroli.
Zobowiązania pozostające do spłaty	Suma zobowiązań zaciągniętych, w przypadku których nie dokonano jeszcze płatności.
Zobowiązanie	Kwota zarezerwowana w budżecie na sfinansowanie ściśle określonej pozycji wydatków, np. umowy, w tym umowy o udzielenie dotacji. U podstaw zobowiązania leżą zawsze środki na zobowiązania.
Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne	Dowolna praktyka z zestawu nieobowiązkowych praktyk wykraczających poza zwyczajowe wymogi środowiskowe i uprawniających rolników do otrzymania płatności z budżetu UE.
Zobowiązanie warunkowe	Zobowiązanie finansowe, którego wykonanie może być uzależnione od wyniku określonego zdarzenia w przyszłości.

Termin	Wyjaśnienie
Zrównoważone rybołówstwo	Praktyki połowowe, które nie prowadzą do zubożenia zasobów ryb i ograniczają do minimum negatywne skutki dla środowiska.
Zrównoważony rozwój	Podejście do rozwoju uwzględniające długoterminowe cele nadrzędne, takie jak trwałość rezultatów, ochrona środowiska naturalnego i zasobów naturalnych oraz sprawiedliwość społeczną i gospodarczą.
